

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 07.05.1992, sp. zn. 3 To 21/92, ECLI:CZ:NS:1992:3.TO.21.1992.1

Číslo: 17/1993

Právní věta: Smyslem ustanovení o trestném činu nepřekažení trestného činu podle § 167 tr. zák. je zejména zabránit spáchání v zákoně vymezených závažných trestných činů a tím chránit společnost před jejich škodlivými následky. Za následek trestného činu podle § 167 tr. zák. je proto možno považovat i následek toho konkrétního trestného činu, který nebyl překažen. To je důležité z hlediska totožnosti skutku, která je zachována ve smyslu § 220 odst. 1 tr. ř. i v případě, kdy obviněný je obžalobou stíhán jako spolupachatel trestného činu uvedeného v § 167 tr. zák., např. loupeže podle § 234 tr. zák., ale prokáže se, že svým jednáním naplňoval jenom znaky trestného činu podle § 167 tr. zák. Podobně je tomu i tehdy, když je zjištěno, že obviněný stíhaný jako spolupachatel trestného činu pouze převedl na sebe věc získanou tímto trestným činem jinou osobou nebo to, co za takovou věc bylo opatřeno. Totožnost skutku je vzhledem ke stejnému následku zachována i pro skutkovou podstatu trestného činu podílnictví podle § 251 tr. zák., neboť jím pachatel vlastně napomáhá tomu, aby byl, pokud jde o odcizenou věc, zachován stav vytvořený základním trestným činem.

Soud: Nejvyšší soud ČR

Datum rozhodnutí: 07.05.1992

Spisová značka: 3 To 21/92

Číslo rozhodnutí: 17

Číslo sešitu: 5-6

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Loupež, Nepřekažení trestného činu, Podílnictví, Totožnost skutku

Předpisy: 140/1961 Sb. § 167

§ 234 odst. 1

§ 251 odst. 1 písm. a 141/1961 Sb. § 220 odst. 1

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

K odvolání obžalovaných F. H. a J. S. a krajského prokurátora v Plzni Nejvyšší soud ČR zrušil rozsudek Krajského soudu v Plzni ze dne 7. 2. 1992 sp. zn. 1 T 36/91 a rozhodl tak, že uvedené obžalované znovu uznal vinnými trestným činem loupeže podle § 234 odst. 1 tr. zák. proto, že 19. 12. 1990 kolem 24 hod. na silnici z Nejdku do Karlových Varů v úmyslu získat peníze a drobné osobní věci pod pohrůžkou napadení nožem donutili občany SRN S. W. a R. H. vystoupit z osobního automobilu zn. Opel Kadett a odcizili jim peníze a drobné věci v hodnotě 1660 Kčs a s uvedeným automobilem odjeli do Prahy, kde 20. 12. 1992 s ním havarovali.

Věc obžalovaného M. H. vrátili Krajskému soudu v Plzni k novému projednání a rozhodnutí.

Z odůvodnění:

Rozsudkem Krajského soudu v Plzni ze dne 7. 2. 1992 č. j. 1 T 36/91-489 byli obžalovaní F. H. a J. Š. uznáni vinnými, že vpředu popsáním jednáním chtěli odcizit nejen zmíněné peníze a drobné věci, ale též osobní automobil Opel Kadett v hodnotě nejméně 146 380 Kčs, který chtěli v Praze prodat. Proto krajský soud hodnotil toto jednání podle kvalifikované skutkové podstaty trestného činu loupeže podle § 234 odst. 1, 2 písm. b) tr. zák. Podle této vyšší trestní sazby jim uložil tresty odnětí svobody v trvání devíti let u obžalovaného F. H. (s výkonem ve třetí nápravně výchovné skupině) a šesti a půl roku u obžalovaného J. Š. (s výkonem ve druhé nápravně výchovné skupině). Tomuto obžalovanému byl trest uložen podle § 35 odst. 2 tr. zák. jako souhrnný.

Týmž rozsudkem byl obžalovaný M. H. uznán vinným trestným činem podílnictví podle § 251 odst. 1 písm. b) tr. zák., neboť podle zjištění krajského soudu dne 20. 12. 1990 na přesně nezjištěném místě v Praze převzal od obžalovaného F. H. černou košili, ač věděl, že byla zakoupena z peněz uloupených S. W. a R. H. Tomuto obžalovanému uložil krajský soud jednoletý trest odnětí svobody a jeho vykonání v první nápravně výchovné skupině.

Proti předmětnému rozsudku Krajského soudu v Plzni se původně odvolal též obžalovaný M. H. Zpětvzetí jeho odvolání, učiněné v průběhu odvolacího řízení, bylo však samostatným usnesením Nejvyššího soudu sp. zn. [3 To 21/92](#) vzato dnešního dne na vědomí (§ 250 odst. 4 tr. ř.).

Nejvyšší soud České republiky proto v tomto veřejném zasedání rozhodoval o včasných odvoláních, která podali proti napadenému rozsudku obžalovaní F. H. a J. Š., a také krajský prokurátor v Plzni v neprospěch obžalovaného M. H.

Obžalovaný F. H. zaměřil své odvolání do výroků o vině i trestu, pokud se jej týkaly. Ve vztahu k prvnímu z nich namítl, že poškozenému S. W. marky pouze vytrhl z ruky. V té souvislosti připomněl, že nebylo vyjasněno, proč jeden z poškozených si během jízdy přesedl na zadní sedadlo. Jeho žalované jednání proto mělo být mírněji kvalifikováno, a to jako trestný čin krádeže podle § 247 odst. 3 tr. zák. V každém případě brojil proti uloženému trestu, který považoval za neadekvátní jak okolnostem případu, tak i své osobě.

Obžalovaný J. Š. se odvolal do výroku o vině. Namítal, že celá akce byla záležitostí obžalovaného F. H. On byl jeho jednáním překvapen a na obranu poškozených nevystoupil jen proto, že měl z F. H. strach. Nebyl aktivním spolupachatelem ani účastníkem trestného činu loupeže, takže jím neměl být uznán vinným. Navrhl proto, aby ohledně jeho osoby byl napadený rozsudek zrušen a věc vrácena soudu prvního stupně k novému projednání a rozhodnutí.

Krajský prokurátor v Plzni měl výhrady proti skutkovému a právnímu posouzení jednání obžalovaného M. H. Podle prokurátorova názoru se všichni tři obžalovaní již před činem dohodli na oloupení poškozených a M. H. půjčil za této situace J. Š. nůž. Svojí přítomností na místě činu také vytvořil početní převahu pachatelů, která eliminovala případnou obranu poškozených. Jeho jednání by proto mělo být přinejmenším kvalifikováno jako účastenství, konkrétně pomoc podle § 10 odst. 1 písm. c) tr. zák. k žalovanému trestnému činu loupeže podle 2. odstavce, písmena b) § 234 tr. zák. Prokurátor proto navrhl tuto korekci výroku o vině s tím, aby obžalovanému M. H. byl uložen trest odnětí svobody ve výměře kolem šesti let.

Když Nejvyšší soud České republiky z podnětu těchto odvolání podle § 254 odst. 1 tr. ř. přezkoumal zákonnost a odůvodněnost všech výroků napadeného rozsudku i správnost postupu řízení, které mu předcházelo, dospěl k těmto závěrům:

Co se týče stíhaného jednání obžalovaných F. H. a J. Š., Krajský soud provedl v hlavním líčení úplné

a formálně nezávadné dokazování. Pokud jde o jím provedené a v napadeném rozsudku řádně zdůvodněné (§ 125 tr. ř.) hodnocení takto provedených důkazů, vyvolává pochybnosti pouze závěr, že osobní automobil si chtěli ponechat, resp. jej prodat. I když některé údaje z jejich prvních výpovědí by této motivaci nasvědčovaly, jde o údaje neurčité. Ve svých dalších výpovědích z přípravného řízení a ve výpovědích učiněných v hlavním líčení tuto možnost již nepřipouštěli. Třetí obžalovaný, M. H., vypověděl, že před ním F. H. a J. Š. o ponechání si, resp. o prodeji předmětného automobilu nehovořili. Odvolací soud proto, na rozdíl od soudu prvního stupně, nepovažuje tuto okolnost za zcela spolehlivě prokázanou a do výroku o vině ji tedy nezahrnul. V té souvislosti nutno poznamenat, že pochybnosti o ponechání si, resp. prodeji automobilu již nejsou odstranitelné dalším dokazováním, neboť všechny v úvahu přicházející důkazy byly soudem prvního stupně provedeny.

Naproti tomu nelze akceptovat námitky obsažené v odvolání obou těchto obžalovaných, že čin provedli bez pohrůžky násilím a že J. Š. byl při něm zcela pasivní. Ze svědeckých výpovědí poškozených W. a H., o jejichž objektivitě nevznikly pochybnosti, a do určité míry i z výpovědí obžalovaných soud prvního stupně správně dovodil, že poškození vydali věci jen proto, že je obžalovaní ohrožovali noži. I Nejvyšší soud České republiky proto považuje za spolehlivě prokázané, že obžalovaní F. H. a J. Š. se za zjištěných okolností vnutili do osobního automobilu poškozených, které ohrožovali noži, prohlédali je a donutili tak k vydání 100 DEM, 80 Kčs, 3 zapalovačů a svazku klíčů. Za těchto okolností je donutili i k vydání osobního automobilu, s nímž přinejmenším chtěli odjet do Prahy, kde s ním havarovali. Okolnost, že si chtěli tento osobní automobil ponechat, resp. prodat jej, nebyla však bezpečně potvrzena.

Nejvyšší soud tedy napadený rozsudek ohledně těchto dvou obžalovaných zrušil a skutkovou část výroku o jejich vině upravil tak, že okolnost prodeje tohoto vozu do ní nezahrnul. Tím však byl ze skutkové podstaty vyloučen znak; „značné škody“ ve smyslu 2. odstavce písmene b) § 234 tr. zák., takže odvolací soud uznal obžalované vinnými pouze spolupachatelstvím trestného činu loupeže podle základní skutkové podstaty § 234 odst. 1 tr. zák.

V případě obžalovaného M. H. odvolací soud, až na dále uvedené výjimky, souhlasí s provedením a hodnocením důkazů soudem prvního stupně. Prokurátorův názor, že jednání tohoto obžalovaného vykazuje znaky spolupachatelství podle § 9 odst. 2 tr. zák., či alespoň účastenství podle § 10 odst. 1 písm. c) tr. zák. trestného činu loupeže, nelze akceptovat. Soud prvního stupně z provedených důkazů správně dovozuje, že tento obžalovaný byl na místě činu zcela pasivní, takže nelze tvrdit, že ve společné trestné činnosti hrál roli ať již spolupachatele nebo pomocníka. Žádné okolnosti případu nenásvědčují tomu, že by měl úmysl svou přítomností u činu spoluobžalovaných zastrášovat poškozené. Pokud před činem půjčil obžalovanému J. Š. svůj nůž, nebyla vyvrácena jeho obhajoba, že nevěděl, že jej J. Š. chce k provedení loupeže.

Určité pochybnosti ovšem vyvolává závěr posudku znalkyň z oboru psychiatrie MUDr. H. M. a MUDr. J. K. o duševním stavu tohoto obžalovaného. Jak je z tohoto posudku patrné, obžalovaný M. H. byl v letech 1987-1988 psychiatricky třikrát diagnostikován jako osoba trpící těžkou debilitou, přičemž při prvním z těchto vyšetření bylo usuzováno až na imbecilitu. Ve věci Okresního soudu v Karlových Varech sp. zn.17 Nc 1526/87 měla být tato oligofrenie dokonce důvodem k jeho zbavení způsobilosti k právním úkonům. Proto pokud znalkyně podávající posudek o jeho duševním stavu v této věci konstatovaly výrazné zlepšení jeho intelektu, měla by být tato změna podrobněji zdůvodněna a zejména opřena o speciální vyšetření jeho celkové inteligence. V dalším řízení proto bude nutné znalecký posudek v tomto směru doplnit, přičemž není vyloučeno, že se tak stane za součinnosti psychologa. Závěr znalců o úrovni ovládacích a rozpoznávacích schopností obžalovaného M. H. v době činu pak bude vodítkem pro nové zhodnocení otázky jeho přičetnosti (resp. zmenšené přičetnosti či nepřičetnosti).

Částečně nesprávně byla soudem prvního stupně vyřešena u tohoto obžalovaného otázka tzv.

totožnosti skutku, tj. poměru žalobního návrhu a výroku rozsudku. Podle § 220 odst. 1 tr. ř. může soud rozhodovat jen o skutku, který je uveden v žalobním návrhu. Tento skutek však musí vyčerpat v celé šíři (srov. č. 9/72 a 451/73 sb. rozh. tr.). Jeho totožnost je zachována, je-li zachována alespoň částečná totožnost jednání nebo následku.

Podle obžaloby se M. H. dopustil trestného činu loupeže podle § 234 odst. 1, odst. 2 písm. b) tr. zák. společně s obžalovanými P. H. a J. Š. Jak již bylo vpředu uvedeno, soud prvního stupně tento závěr o spolupachatelství M. H. nepřevzal, když správně dovodil, že jmenovaný byl na místě činu zcela pasivní a druhého dne převzal od obžalovaného F. H. košili, o níž věděl, že byla zakoupená z uloupených peněz. Nejvyšší soud České republiky souhlasí s právním názorem Krajského soudu v Plzni, že bylo v souladu se zásadou totožnosti skutku (resp. s obžalovací zásadou), jestliže převzetí této košile bylo posuzováno jako trestný čin podílnictví podle § 251 odst. 1 písm. b), tr. zák. Konkrétní následek obou těchto trestných činů je zčásti shodný – odcizení předmětných věcí poškozených W. a H., resp. u podílnictví skutkovou podstatou tohoto trestného činu předpokládané převzetí věci, která byla za odcizené věci opatřena.

Krajský soud v odůvodnění napadeného rozsudku také správně vystihl, že zjištěná pasivita obžalovaného M. H. na místě činu by mohla naplňovat skutkovou podstatu trestného činu nepřekažení trestného činu podle § 167 odst. 1 tr. zák. Až potud tedy Nejvyšší soud České republiky s názory soudu prvního stupně na právní posouzení stíhaného jednání obžalovaného M. H. (s výjimkou objasnění jeho přičetnosti) plně souhlasí. Další právní názor krajského soudu, a to že nemohl obžalovaného tímto trestným činem uznat vinným, neboť by rozhodoval o skutku, jenž nebyl předmětem obžaloby, je však již nesprávný. Jednání obžalovaného vedoucí k oloupení poškozených je skutečně rozdílné od jeho jednání (opominutí) spočívajícího v nepřekažení jednání skutečných pachatelů této loupeže. Následek těchto dvou trestných činů však již tak rozdílný není: nepřekažení trestného činu loupeže nesměruje jen proti zájmu na zabránění páchání tohoto zvláště závažného trestného činu, ale i proti objektu trestného činu loupeže, jímž je majetek a osobní svoboda – v daném případě poškozených W. a H. Právě proto zákonodárce v § 167 odst. 1 tr. zák. překažení těchto zvláště závažných trestných činů (včetně loupeže podle § 234 tr. zák.) nařídil, aby i touto formou trestné součinnosti chránil individuální objekty tam vytčených trestných činů. Také trestný čin nepřekažení podle § 167 odst. 1 tr. zák., jehož se měl dopustit obžalovaný M. H., tedy v posuzovaném případě mířil k následku trestného činu loupeže podle § 234 odst. 1, odst. 2 písm. b) tr. zák., který spáchali obžalovaní F. H. a J. Š. Rovněž z logiky věci vyplývá, že pokud soud dospěje v hlavním líčení k závěru, že jeden z žalovaných domnělých spolupachatelů trestného činu loupeže podle § 234 tr. zák. nepřispěl k oloupení poškozeného (následku) jako spolupachatel či účastník, ale pouze svou nezákonnou pasivitou, nebude potřebovat k jeho odsouzení pro trestný čin nepřekažení podle § 167 odst. 1 tr. zák. novou obžalobu. Pouze nedostatečné objasnění duševního stavu (přičetnosti) obžalovaného M. H. a ne ustanovení § 220 odst. 1 tr. ř. o obžalovací zásadě, resp. zásadě totožnosti skutku, tedy mohlo být pro soud prvního stupně překážkou bránící mu uznat jej trestným činem nepřekažení podle § 167 odst. 1 tr. zák. vinným.

Nejvyššímu soudu České republiky proto nezbylo, než rozhodnout ohledně obžalovaného M. H. kasačním výrokem (§ 258 odst. 1 písm. a, b), c/, § 259 odst. 1 tr. ř.) s tím, že krajskému soudu v Plzni uložil, aby o této věci znovu jednal a rozhodl. V řízení podle § 264 tr. ř. po zrušení rozsudku tedy provede Krajský soud úkony a doplnění, jejichž provedení odvolací soud nařídil, a bude se řídit jeho právním názorem. Pro úplnost nutno v tomto směru dodat, že pokud bude obžalovaný M. H. uznán novým rozsudkem soudu první instance vinným naznačenými trestnými činy nepřekažení trestného činu podle § 167 odst. 1 tr. zák. a podílnictví podle § 251 odst. 1 písm. b) tr. zák., je z jejich povahy zřejmé, že budou vůči sobě v poměru vícečinného souběhu.